

از لاتین و یونانی و آلمانی و غیره)، تبصرة اللغة انگلیسی (تألیف)، ڈی کینگز ادوایت انگلیسی (ترجمه از نصایح الملوك فارسی به زبان انگلیسی)، آتی مولوژی فرانسه (استخراج از منابع عربی، فارسی، لاتین، یونانی و غیره)، گرامر زبان سرستان و مجارستان (ترجمه از فرانسه به فارسی) و تاریخ مقدماتی (ترجمه از زبان انگلیسی).^۲

تصویر ۱. روی جلد کتاب المقوم، مهمل التقويم

درباره کتاب

کتاب المقوم، مهمل التقويم در چاپخانه استاد میرزا علی اصغر در ربیع الاول ۱۳۲۴ قمری (آوریل ۱۹۰۶ میلادی)

۲. اطلاعات بیشتری درباره این کتابها در کتابخانه ملی و سایر مراجع کتابشناسی فارسی پیدا نشد.

المقوم، مهمل التقويم

علی بوذری

دکتری پژوهش هنر
ali_boozari@hotmail.com

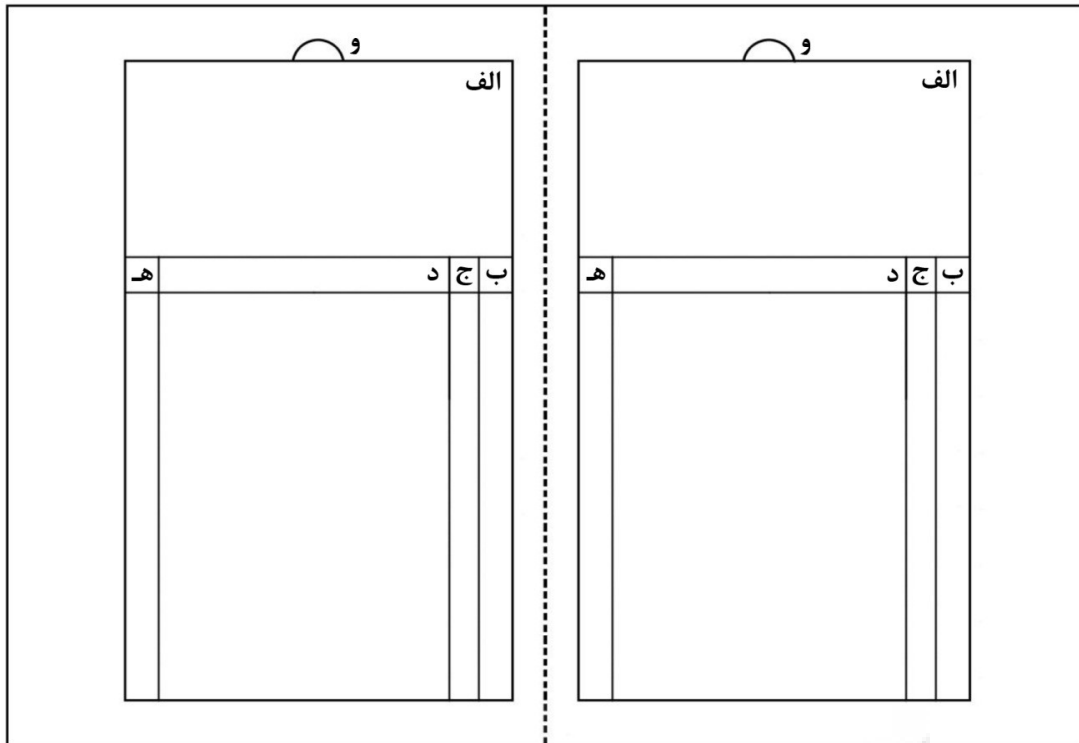
میرزا حبیب نظام افشار صدرافاضل. المقوم، مهمل التقويم. چاپ سنگی، چاپخانه استاد میرزا علی اصغر، ربیع الاول ۱۳۲۴ قمری (آوریل ۱۹۰۶ میلادی).

درباره مؤلف

میرزا حبیب نظام افشار، متخلص به نظام، ملقب به صدرافاضل (متولد ۱۳۰۶ ق/ ۱۸۸۸ م) خطاط و شاعر هجوسرا و هزل سرا، در عهد ناصری در قریه قرآغاچ رضائیه زاده شده است. نظام افشار در صنایع خط ناخنی و کاغذبریده و ابری سازی استاد بود و در هجو و هزل دست داشت. از آثار او می توان به المقوم، مهمل التقويم اشاره کرد. او در مثنوی مصاب، نصاب الصبیان ابونصر فراهی را تضمین کرده است.^۱ به گواهی آنچه در رو و پشت جلد المقوم، مهمل التقويم نوشته شده، تألیفات و ترجمه های دیگر این نویسنده به شرح زیر است (نک. تصویر ۱):

نزهت العارفين، اخلاق مهديه يا كتاب طاهر، لؤ دكامرون دوئوکاس (ترجمه از فرانسه)، جغرافیای فیزیکی و پلیتیکی (ترجمه از فرانسه)، خلاصه الهیة در علم ابرشناسی (ترجمه از انگلیسی)، هندرد لیتل استوری کتابی است به زبان انگلیسی برای نوآموزان این زبان (ترجمه از فرانسه)، آتی مولوژی فرانسه و انگلیسی (ترجمه

۱. بامداد، مهدی (۱۳۴۷-۱۳۵۵). شرح حال رجال ایران در قرن ۱۲، ۱۳، ۱۴ هجری. تهران: زوار: ۳۱۴/۱.

شکل ۱. ساختار صفحات کتاب المقوم، مهمل التقویم
الف. مقدمه؛ ب. اليوم؛ ج. اسبوع؛ د. ایام؛ هـ. مناسبت؛ و. شماره صفحه

عنوانی، به مناسبت‌های مذهبی، ملی، فرهنگی و اطلاعات نجومی روزهای سال می‌پردازد (نک. شکل ۱). ترتیب ماه‌های سال که در المقوم آمده، در جدول ۱ ذکر شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، ترتیب ماه‌های قمری تغییر کرده و صفات این ماه‌ها (مانند المرجب، الحرام و المبارک) جابه‌جا شده‌اند.

شماره	ماه‌ها	شماره صفحه
۱	رجب الثانی	۳-۲
۲	شعبان المرجب	۵-۴
۳	رمضان الحرام	۷-۶
۴	شوال الاول	۹-۸
۵	ذی‌قعدة الحلال	۱۱-۱۰
۶	ذیحجه المظفر	۱۳-۱۲
۷	محرم المبارک	۱۵-۱۴
۸	صفر المعظم	۱۷-۱۶
۹	ربیع النشاط	۱۹-۱۸
۱۰	ربیع الاناث	۲۱-۲۰

جدول ۱. ماه‌های مذکور در کتاب المقوم، مهمل التقویم

منتشر شد. محل فروش کتاب مغازه آقا شیخ اسمعیل کتاب‌فروش خوانساری در حجره بین الحرمین مسجد شاه ذکر شده و طبع این رساله تا پنج سال در اختیار آقای میرزا رضاخوان [کذا] مترجم السلطان قرار گرفته است. کتاب در ۲۴ صفحه در قطع ۱۷×۲۲ س. م منتشر شده است. روی جلد کتاب تصویری از خرس، به عنوان نماد سال ۱۳۲۴، دیده می‌شود. این در حالی است که خرس اصلاً جایی در جداول اخترشناسی ندارد و احتمالاً جزء شوخی‌های مؤلف است. هر صفحه کتاب دارای یک مقدمه است که حدوداً یک صفحه را اشغال کرده است. در بخش زیرین مقدمه، جدولی قرار دارد که ستون اول آن به «الیوم توقیعات» اختصاص دارد. در این بخش مناسبت‌های تاریخی، چون ولادت حسین کرد (رجب الثانی، ص ۲)، وفات و ولادت چنگیز در دماوند (رجب الثانی، ص ۳)، وفات تغیر هوا (شوال الاول، ص ۸)، تخم‌گذاردن خروس (ذی‌قعدة الحلال، ص ۱۰) و اختراع دندان‌درد (ذیحجه المظفر، ص ۱۳) نوشته شده است. بخش دوم «اسبوع» است که به ایام هفته می‌پردازد و ستون سوم که به «ایام» اختصاص دارد به اول تا سی‌ام هر ماه می‌پردازد. بخش چهارم، بدون ذکر